

Sitkabladlus og typograf

- situationen primo august 2020

AF HANS PETER RAVN, IGN, KØBENHAVNS UNIVERSITET

**Sitkagran og blågran ser triste ud nu, men måske overlever de!
Typografens flyvning blev forsinket. Udviklingen er dæmpet af det kølige forår og den kølige sommer!**

Som det vil være de fleste skovinteresserede bekendt var situationen med sitkabladlus rigtig voldsom i maj-juni i år.

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning på Københavns Universitet (IGN) fik rigtig mange forespørgsler, såvel fra skovejere som fra private haveejere om deres graners mulighed for overlevelse. Kunne de ikke lige så godt fælde træerne med det samme? Se figur 1.

Henvendelserne handlede både om sitkagran, hvidgran, blågran og i nogle tilfælde også rødgran i både skove, hegn og haver. Situationen mindede rigtig meget om de store sitkabladlusår i 2007-2008. Oven på to milde vintre forekom dengang kraftige nåletab et par år i træk, og det kunne også ses i skovsundhedsovervågningen. Se figur 2.

De sidste par år er det gennemsnitlige nåletab også steget for sitkagran, og en forværring må forventes i 2020.

Sitkabladlus breder sig

Man antager, at rødgran er det oprindelige værts-træ for sitkabladlusen. Det bygger man især på, at denne art tolererer sugning i langt højere grad end de nordamerikanske Picea-arter (sitkagran, blågran mv.).

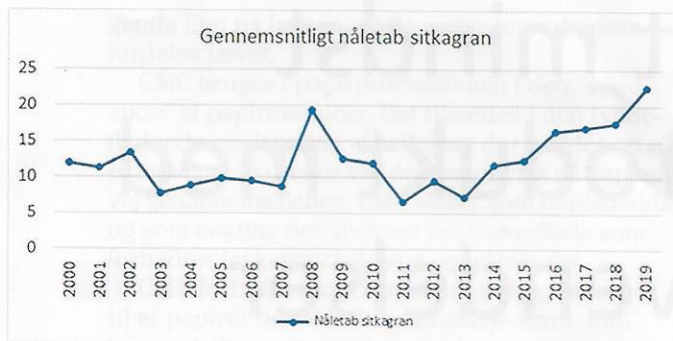
Man antager også, at sitkabladlusen har sin oprindelse i Asien, hvorfra Picea-slægten også stammer. Under alle omstændigheder har sitkabladlusen i de seneste 100-150 år været under spredning og findes nu i fire af de syv verdensdele.

Milde vintre og forår er optimale for bladlus. Sitkabladlus kan formere sig ned til i hvert fald 4°C, mens -7°C er fatalt. Når vi haft en mild vinter og en mild marts, kan der forekomme meget store tætheder af sitkabladlus i perioden april-maj. Se figur 3.

Figur 1. Sitkagran ser mange steder sløj ud efter angreb af sitkabladlus. (Foto fra Odsherred 12. juni 2020).

I løbet af juni måned aftager tætheden som regel dramatisk. Der er fundet en lang række naturlige fjender, som bidrager til at reducere bestanden: flere fuglearter (især mejser), 28 bille-arter (især mariehøns og blødvinger), seks

Figur 2. Skovsundheden følges i den danske skovstatistik via årlige observationer af nåle-/bladtab. Her ses udviklingen i nåletab for sitkagran. Stigningen de seneste år skyldes mest en kombination af tørke (især i 2018) og bladlusangreb. Bemærk toppen i 2008, som skyldes det omfattende angreb i 2007-08.

Figur 3. Sitkablادlus (*Elatobium abietinum*).

arter af svirrefluer, et tilsvarende antal arter af gulddøjelarver, fem arter årevingede (snyltehvepse), ni arter af edderkopper samt seks arter af insektpatogene svampe.

Også i år gik angrebet i stå af sig selv. Hovedsagelig på grund af fødemangel. Der var simpelthen ikke flere gamle nåle tilbage.

Figur 4. Enkelte sitkallus på nye nåle fra 2020.

Nogle steder forsøgte bladlusene at suge på det nye årsskuds nåle. De opgav dog, fordi de kan ikke klare indholdsstofferne i nålene på dette tidspunkt. Se figur 4.

Anbefaling

Vi anbefalede – og anbefaler stadig – at se tiden an. Så længe der stadig findes bare nogle grønne nåle tilbage på årsskuddet, har træet chance for at overleve. Juni og juli blev jo kølige, blæsende og lokalt med en del nedbør, især i Jylland.

Undertegnede har mest kunnet følge situationen på Sjællands sydlige og vestlige dele. Her så det rigtig slemt ud ved månedsskiftet maj-juni – blandt andet i Odsherred-området – hvilket er mere usædvanligt end på de lette jorder i Vestjylland.

På Sjælland ser det ikke umiddelbart ud til at være blevet værre. I første uge af august kan der stadig ses grønne nåle på årsskuddene og ingen aktive sitkablادlus.

Det anbefales derfor stadig at se tiden an. Alt vil fortsat afhænge af de aktuelle vejrforhold og modningsprocesserne i nålene. Hvis nålene forbliver utilgængelige for bladlusene, og hvis temperatur, vind og nedbør fortsat dæmper sitkablادlusenes udvikling, kan det antages, at træerne klarer sig.

Efter tre nye nåleårgange vil skaden ikke være synlig. Men tilvækstmæssigt vil en så kraftig afnåling kunne spores i årringene i op til ni efterfølgende år.

Typograf forsinket

Typografens flyvning og udvikling blev forsinket af et køligt forår og sommer. Flyvningen af typografen bliver overvåget med feromonfælder af Naturstyrelsen Nordsjælland i Grib skov (figur 5).

I sidste halvdel af juli dukkede de første lysere biller af den nye generation op i fælderne. De fleste steder vurderes træernes modstandsevne primo august at være relativt høj.

Afhængigt af temperatur og nedbør i resten af sommeren vil billerne derfor være nødt til at tage til takke med skovede effekter. 🌿

Figur 5. Typografens udvikling følges med feromonfælder.